

Bertel Haarders tale ved konferencen om den nationale strategi for velfærdsuddannelserne d. 30. April 2009

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Konference i forbindelse med offentliggørelse af national strategi for velfærdsuddannelserne
Titel	Den nationale strategi for velfærdsuddannelserne – hovedudfordringer og væsentlige løsningsforslag
Målgruppe	Konferencen henvender sig til politiske og administrative beslutningstagere i Folketinget, ministerier, regioner og kommuner samt relevante faglige organisationer og uddannelsessteder, interesseorganisationer og medier
Arrangør	KL, Danske Regioner, Professionshøjskolernes Rektorkollegium og FTF er værter ved konferencen
Taletid	20 minutter.
Tid og sted	Torsdag den 30. april 2009 klokken 13-16. M deltager fra klokken 13 til 14.15. Hotel Marriott, Kalvebod Brygge 5, 1560 København K.

Disposition

- 1. Indledning**
- 2. Det fælles mål – den fælles indsats**
- 3. Visioner for velfærdsuddannelserne**
- 4. Attraktivitet og stærk forbindelse til praksis**
- 5. Nye institutioner og udviklingsbaseringen**
- 6. Afrunding.**

1. Indledning

- Tak for invitationen. Jeg er glad for at få mulighed for at sige et par ord om den strategi for vores velfærdsuddannelser, som KL, Danske Regioner, Professionshøjskolernes Rektorkollegium og FTF i fællesskab har formuleret, og som i dag offentliggøres.
- Jeg vil frem for alt sige tillykke. Strategien er et flot resultat af et intenst arbejde, som parterne de seneste måneder har udført:
- Jeg bifalder, at parterne har sat sig sammen, afholdt temamøder og drøftet de mange udfordringer og mulige løsninger, som gør sig gældende for de professionsbacheloruddannelser, der retter sig mod kerneopgaverne i det danske velfærdssamfund.
- For vi står over for store udfordringer, som kræver fælles handling.
- I de kommende år vil en stor del af de ældre ansatte forlade den offentlige sektor, og desværre er der kun få hænder til at tage over.
- Selv om prognoserne varierer, ser de alle noget dystre ud. Nogle hævder, at vi vil mangle cirka 800 folkeskolelærere om seks år – andre, at vi kommer til at mangle helt op mod 3.000 til 6.000. For sygeplejerskernes vedkommende ser det ikke anderledes ud.
- Samtidig er antallet af unge, der søger ind på velfærdsuddannelserne faldet støt de seneste år, selv om ungdomsårgangene nu igen bliver større.
- Landets uddannelsessøgende har netop afleveret ansøgningerne til kvote to og det ser heldigvis ud til, at flere års nedadgående kurve er knækket.
- 16 procent flere søger ind på pædagoguddannelsen, mens 8 procent flere vil læse til sygeplejerske og 5 procent flere vil være folkeskolelærer.
- Men det er langt fra nok. Dét skal vi have rettet op på. Det er ikke nogen let opgave, og slet ikke en opgave, man kan løse alene.

2. Det fælles mål – den fælles indsats

- Hvis vi skal vende udviklingen, er vi nødt til at løfte i flok. Og det er strategien et rigtig godt afsæt for.
- Onsdag før påske kunne man i Politiken læse vores fælles debatindlæg under overskriften ”Nyt samarbejde om velfærdsuddannelserne”. Indlægget var resultatet af vores topmøde på Sophienberg i Rungsted den 16. marts 2009.
- På Sophienberg mødtes vi for at drøfte, hvordan vi i højere grad kan samarbejde og drage nytte af hinandens ressourcer og erfaringer. Og vi debatterede emner som partnerskaber, praktik, job/uddannelse og opgaveglidning.
- Målet var at omsætte den fælles enighed til konkrete initiativer, der kan styrke velfærdsuddannelserne og gøre dem mere attraktive.
- Kort sagt: Udstikke de retningslinjer, som fremover skal være vores ledetråde i udviklingen af uddannelserne.
- Ligesom jeg glædede mig til mødet på Sophienberg, har jeg glædet mig til i dag. Jeg tror nemlig, at vi kan nå langt, hvis vi bruger de muligheder, vi har.
- I aften er det Valborgsaften. Valborgaftens traditioner går tilbage til førkristen tid,

hvor både de **keltiske** og de **germanske** folk fejrede overgangen mellem **vinter** og **sommer** på denne aften.

- Jeg håber og tror, at det går mod lysere tider for velfærdsuddannelserne – de fælles visioner for dem er i alle fald meget klare.

3. Visioner for velfærdsuddannelserne

- Uddannelsessystemet spiller en vigtig rolle i forhold til velfærdsområdet.
- Først og fremmest fordi gode uddannelser skaber kompetente medarbejdere.
- Derfor skal vi trække på den viden og de erfaringer, vi har, om læring og læringsmiljøer, når vi udvikler og tilrettelægger uddannelserne. Og vi skal tænke i nye baner.
- I strategien peger I på tre centrale indsatsområder: 1) Vejen ind i uddannelserne, 2) Bedre og mere praksisnære uddannelser og 3) Høj kvalitet i uddannelserne gennem en målrettet udviklingsindsats.
- Jeg tror, at jeres valg af disse tre indsatsområder rammer kernen. Kort før påske sendte Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser mig et brev, hvor netop de tre områder også står som centrale pejlemærker for uddannelsernes fremtid.
- Forudsætningen for at vi kan håndtere de udfordringer, vi mødes af, er en klar og tydelig definition af udfordringens kerne – og den mener jeg, som sagt, at jeres strategi reelt rammer.
- For øjeblikket mødes vi også en af udfordring, som har globale dimensioner – den aktuelle finansielle krise. Vi bør også se velfærdsuddannelserne i dette lys, og situationen bør her anvendes og udnyttes aktivt og konstruktivt.
- Alt andet lige vil jeg håbe, at de mange unge, der har været i arbejde mens tiderne var lyse, nu vil bruge tiden aktivt og komme i gang med en videregående uddannelse.

4. Attraktivitet og stærk forbindelse til praksis

- Vi skal gøre det mere **attraktivt** at tage en uddannelse inden for velfærdsområdet. Og vi skal sikre, at uddannelserne klæder de unge ordentligt på i forhold til det arbejde, der venter dem efter studiet.
- Det handler først og fremmest om **at skabe en stærk forbindelse til praksis**, så vi undgår, at alt for mange færdiguddannede forlader deres profession, fordi de får et chok, når de for alvor konfronteres med hverdagen på skoler, sygehuse, daginstitutioner osv.
- Da Skolerådet for nyligt fremlagde deres årlige beretning, holdt Mona Mourshed fra konsulentfirmaet McKinsey et oplæg om, hvordan de mest effektive skolesystemer i verden adskiller sig fra de øvrige.
- En af konklusionerne var, at de bedste og mest effektive skolesystemer formår at gøre de lærerstuderende til gode undervisere. Det sker blandt andet gennem praktikforløb, hvor de studerende afprøver deres viden i praksis og får konkret

undervisningserfaring, de kan arbejde videre med.

- I forbindelse med indførelsen af den ny læreruddannelse har vi netop styrket praktikken og skabt en større sammenhæng til de teoretiske fag. Nu skal de studerende for eksempel inddrage erfaringer fra praktikken i deres afsluttende bacheloropgaver. Og alle praktikperioderne skal bestå – lige som de andre fag.
- På samme måde har vi ændret sygeplejerskeuddannelsen, så der fremover er mere vægt på det sygeplejefaglige og større sammenhæng mellem teori og praktik. I den nye sygeplejerskeuddannelse har vi derfor også rykket praktikken frem, så de studerende kommer endnu tidligere ud og får fat i praksis.
- Derfor er det vigtigt, at vi sikrer gode og lærerige praktikforløb til de studerende. Det stiller krav om et godt og velfungerende samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og den enkelte folkeskole eller det enkelte sygehus.
- I Gentofte Kommune anvender man trainee-ordninger for lærerstuderende. Det er alle tiders idé – både for lærerne, de lærerstuderende og børnene i skolen. Modellen øger lærerforsyningen i skolerne, og den forbedrer vekselvirkningen mellem teori og praksis. Samtidig kommer de studerende tidligt ud i praksis, og de kommer til at beskæftige sig med noget, der er relevant for deres studium.
- Men uddannelsessystemet skal også bidrage til udviklingen af den offentlige sektor på andre måder.
- Her tænker jeg for eksempel på **efter- og videreuddannelse**:
- Vi står over for store udfordringer på sundhedsområdet. De kommende år vil der blive mangel på personale. Derfor må andre grupper i stigende grad tage over.
- På Sygehus Lillebælt har erfaringerne med jobudvikling sat fokus på behovet for attraktive og relevante efter- og videreuddannelses tilbud. På sygehuset har man for eksempel uddannet sygeplejersker til at varetage dele af lægernes arbejde. Det har ført til højere effektivitet, større arbejdsglæde og større patienttilfredshed. Det fortalte Johannes Gaub, lægelig direktør på Sygehus Lillebælt på topmødet i marts.
- Arbejdet med jobudvikling viser, at uddannelserne retter sig mod dynamiske områder, der hele tiden forandres og udvikles. Det stiller krav til professionshøjskolernes videreuddannelses tilbud.
- Vi må skabe et mere **fleksibelt system**, hvor der ikke er unødige barrierer for den, der gerne vil videreuddanne sig. Der skal være gode muligheder for at opkvalificere sig, så man kan varetage nye funktioner og nye opgaver der, hvor der er brug for det.
- Og vi er allerede i gang. Sidste år trådte den nye meritlæreruddannelse i kraft, så flere kvalificerede ansøgere kan blive lærere på to år eller mindre.
- Også her bør den aktuelle finansielle krise udnyttes aktivt – de mange ledighedstruede medarbejdere, som afskediges rundt omkring i landet kan måske finde inspiration til et sporskifte gennem en af de mange merituddannelser.
- Nogle unge er bange for, at de **binder sig for tidligt** til et bestemt job, hvis de vælger en **professionsbacheloruddannelse**. Derfor skal vi indrette uddannelsessystemet, så det passer til de unge.
- Det skal være lettere at bevæge sig inden for uddannelsessystemet. Muligheden for

at skifte fra én professionsbacheloruddannelse til en anden eller til en universitetsuddannelse – og omvendt – skal gøres lettere. Derfor arbejder jeg for øjeblikket med videnskabsministeren om at skabe bedre overgange mellem uddannelserne.

- Lige nu arbejder universiteter og professionshøjskoler med forskellige modeller for samarbejde, som skal styrke mulighederne for efter- og videreuddannelse. Det er vigtigt, at opfattelsen af professionsuddannelserne som en **blindgyde** manes i jorden.
- Uddannelserne danner et godt grundlag for efter- og videreuddannelse inden for professionerne. En lærer kan for eksempel videreudanne sig til faglig leder eller skoleleder, specialisere sig i fremmedsprogspædagogik, specialundervisning eller tage en master på universitetet, for eksempel i naturfag på Syddansk Universitet

5. Nye institutioner og udviklingsbaseringen

- Sidste år oprettede vi de otte nye professionshøjskoler. Det er institutioner med flere tusinde studerende. Altså institutioner, der er lige så store som universiteterne, og som har en faglig tyngde, der giver helt nye muligheder og perspektiver.
- Oprettelsen af professionshøjskolerne er en kæmpe chance for hele velfærdsområdet. Hvis vi forstår at udnytte den.
- Undervisningen på professionshøjskolerne er karakteriseret ved at være professionsbaseret og **udviklingsbaseret**. Det vil sige, at uddannelserne skal være kendetegnet ved et tæt og dynamisk samspil mellem teori og praksis, og undervisningen skal være baseret på den nyeste viden om centrale tendenser inden for både profession og forskning.
- Professionshøjskolerne skal på den ene side samarbejde med universiteterne, der bedriver forskning, og på den anden side samarbejde med aftagere og andre aktører, der arbejder med og har indsigt i praksis.
- Dette to-sidede samarbejde er så vigtigt – især for velfærdssamfundet, fordi dimittenderne fra professionsbacheloruddannelserne skal kendes på, at de er udstyret med en uddannelse, der er baseret på den nyeste viden og udvikling og samtidig har en praksisnærhed, som sikrer forbindelsen til den virkelige verden.
- Professionshøjskolerne er altså centrum for en strøm af viden fra både universitetssektoren og fra praksis. Den viden skal i højere grad anvendes i udviklingen af den offentlige sektor.

6. Afrunding

- Jeres strategi giver nogle rigtig gode bud på, hvordan vi i fællesskab kan løfte og kvalificere velfærdsuddannelserne. Og hvordan vi kan gøre dem endnu mere attraktive.
- De unge skal vejledes bedre i deres valg af uddannelse. Vi skal gøre op med forestillingen om, at et højt karaktergennemsnit på en ungdomsuddannelse altid bør lede videre til en universitetsuddannelse. Hvis den unge foretrækker en uddannelse, hvor

virkeligheden er tæt på kroppen, skal vejledningen følge de ønsker. Derfor skal vi være bedre til at fremhæve de mange professionsbacheloruddannelser.

- Uddannelserne er rigtig gode, men vi skal forbedre kendskabet til de mange muligheder, øge rekrutteringen og skabe partnerskabsaftaler med kommuner over hele landet.
- Alle parter må løfte i fællesskab, så professionsbacheloruddannelserne fortsat bliver et oplagt og attraktivt valg for unge og dygtige mennesker. Med Per B. Christensens ord skal de unge ”uddannes til samfundets helte”. Sådan som han for nylig skrev i sit stafetindlæg på Undervisningsministeriets hjemmeside.
- For to dage siden gik startskuddet til en storstilet **rekrutteringskampagne** for sundhedsuddannelserne. Kampagnen går under navnet ”Hvid zone”, og sætter fokus på det intensive studie- og arbejdsliv. Kampagnen skal fremhæve uddannelsernes mange karrieremuligheder og personlige udfordringer. Både arbejdsgivere, uddannelsessteder, faglige organisationer og ministerier står sammen om satsningen.
- Også på læreruddannelsen vil vi i år og de kommende år intensivere initiativer, der skal medvirke til at øge søgningen til uddannelsen.
- Det er min forhåbning, at vi med jeres bud på en samlet strategi og i fortsat samarbejde kan drage nytte af hinandens ressourcer og trække på hinandens erfaringer. For eksempel i forhold til at skabe bedre praktikforløb og bedre muligheder for relevante studiejobs og for relevante videreuddannelsesmuligheder.
- For vi er nødt til at tænke i nye baner, hvis vi skal tiltrække flere studerende, og hvis vi skal løfte og udvikle den offentlige sektor på længere sigt.
- Vi skal lade os inspirere af hinanden og få øje på de mange muligheder, vi har.